

THAM LUẬN HỘI THẢO “ CHIA SẺ KINH NGHIỆM DỰ ÁN SẢN XUẤT CÀ PHÊ BỀN VỮNG KHU VỰC TÂY NGUYÊN” 7- 2016

Jonathan Clark - Tổng giám đốc Công ty TNHH DakMan Việt Nam

1. Thông tin chung

Công ty TNHH DakMan Việt Nam Là đơn vị tiên phong đi đầu trong việc liên kết với nông dân sản xuất cà phê bền vững có chứng nhận từ năm 2006.

Đã thực hiện: chứng nhận Halal và 5 chứng nhận cà phê bền vững: 4C, UTZ, RFA, Fairtrade, chỉ dẫn địa lý cà phê Buôn Ma thuật trên địa bàn tỉnh DakLak & Gia Lai, được tổ chức thành 10 Hợp tác xã, 1 liên minh, 11 tổ hợp tác và 72 câu lạc bộ. Tổng số thành viên sản xuất cà phê có chứng nhận là 3.800 nông dân và diện tích cà phê chứng nhận 5.000 ha.

2. Chương trình cà phê bền vững

Tham gia vào chương trình cà phê bền vững thành viên được công ty DakMan phối hợp viện Khoa học Kỹ thuật Nông Lâm nghiệp Tây Nguyên/Sở NN&PTNT / Sở Lao động/ các Trung tâm phát triển cộng đồng... tập huấn các chuyên đề: cập nhật bộ tiêu chuẩn cà phê chứng nhận, các giải pháp thực hành nông nghiệp tốt, canh tác cà phê thích ứng và giảm thiểu biến đổi khí hậu, Vệ sinh An toàn Thực phẩm, An toàn Vệ sinh Lao động & Pháp luật Lao động.... Cán bộ kỹ thuật nông nghiệp của công ty bám sát địa bàn thường xuyên tư vấn kỹ thuật và giám sát việc tuân thủ các tiêu chí cà phê bền vững.

Thành viên đã áp dụng đồng bộ các tiến bộ khoa học kỹ thuật được chuyển giao nên vườn cây sinh trưởng tốt hơn, năng suất cao hơn, nhân to và đồng đều, cà phê được hái chín phơi trên sân xi-măng và được chế biến theo đúng quy trình kỹ thuật nên chất lượng tốt hơn và ổn định. Ngoài việc đem lại nhiều lợi nhuận cho các tác nhân trong chuỗi cà phê, người sản xuất còn thu lợi từ việc hái chín sẽ giúp hạn chế hao hụt sau thu hoạch. Thực hiện theo qui trình kỹ thuật canh tác cà phê bền vững của chương trình thành viên đã tiết kiệm được nhiều chi phí đầu vào: chi phí mua phân bón, chi phí tưới nước, chi phí thuốc bảo vệ thực vật...lợi nhuận trên đơn vị diện tích tăng lên, môi trường đất, nước, không khí và môi trường sống của cộng đồng làng xã được bảo vệ và cải thiện, nâng cao thu nhập kinh tế cho gia đình và lợi ích cho cộng đồng, cải thiện hình ảnh về chất lượng của cà phê Việt Nam trên thị trường Thế giới

Công ty TNHH DakMan Việt Nam bao tiêu toàn bộ sản phẩm cà phê chứng nhận cho bà con nông dân trong chương trình và có cộng thưởng cho nông dân khi bán cà phê chứng nhận.

Tiền phúc lợi bán cà phê Fairtrade đã được các Hợp tác xã hỗ trợ xây dựng các công trình phúc lợi tại địa phương (Trường học, làm đường bê tông, nhà tình nghĩa....), hỗ trợ phân bón hữu cơ cho các xã viên Hợp tác xã..

Từ những thành tựu và kết quả hoạt động của chương trình cà phê bền vững, sự hỗ trợ của chính quyền địa phương. Với uy tín năng lực của mình và các mô hình liên kết sản xuất, Công ty TNHH DakMan Việt Nam kêu gọi được các dự án hỗ trợ cho các vùng sản xuất:

- Dự án ACP cho Liên minh sản xuất DakMan - Hoà Đông & Eatu do ngân hàng thế giới tài trợ, với số thành viên là 297 nông dân và 342 hécta cà phê, trong đó người đồng bào dân tộc thiểu số tại chỗ chiếm 80 %.

- Dự án trường học(Costa – ED & F Man)Xây dựng và đưa vào hoạt động 6 trường mầm non phục vụ hơn 1250 con em của thành viên đến học tập, đang tiếp tục xây dựng và đưa vào hoạt động 2 trường với 600 cháu.
- Dự án VCF do ngân hàng phát triển châu á ADB tài trợ, xây dựng và đưa vào hoạt động nhà máy chế biến ươm cà phê với công suất 5 tấn cà phê quả tươi/giờ cho Hợp tác xã Nông nghiệp Dịch vụ Công bằng Eakiết.
- Dự án chế biến ươm cà phê với qui mô nông hộ: phối hợp với công ty TNHH Xuân Hoà nghiên cứu và chuyển giao thành công thiết bị và qui trình chế biến ươm cà phê với qui mô nông hộ. Chất lượng cà phê với chế biến ươm nhân sống và chất lượng cà phê thử nếm rất tốt, đáp ứng được nhu cầu của khách hàng. DakMan tổ chức tập huấn chuyển giao qui trình chế biến và bao tiêu sản phẩm.
- Dự án Sản xuất cà phê thích ứng và giảm thiểu biến đổi khí hậu của UTZ: Nông dân tham gia dự án đã được tập huấn đã nhận diện được các nguyên nhân gây nên biến đổi khí hậu, cũng như nhìn nhận được các vấn đề tồn tại trong quá trình canh tác trên vườn cây, tiếp thu được các giải pháp nhằm thích ứng và giảm thiểu biến đổi khí hậu trong canh tác cà phê và áp dụng trên vườn cây. Các vườn mô hình áp dụng các giải pháp thích ứng và giảm thiểu biến đổi khí hậu, mô hình tưới nước nhỏ giọt và bón phân qua nước, mô hình nhà phoi. Các vườn mô hình đã trở thành nơi tham quan học tập cho nông dân.
- Dự án “Cánh đồng mẫu cà phê” tại xã Hoà Thuận do UBND Thành phố Buôn Ma Thuột chủ trì phối hợp với Viện KHKT nông lâm nghiệp Tây Nguyên, Công ty cổ phần BVTV An Giang, Chi cục Bảo vệ thực vật Đắk Lắk và UBND xã Hoà Thuận, nhằm giúp nông dân sản xuất cà phê tiếp cận việc ứng dụng KHKT một cách đồng bộ, hạn chế về chênh lệch năng suất giữa các vườn cà phê, tăng chất lượng sản phẩm, tạo thương hiệu và hiệu quả kinh tế cao cho nông dân.
- Dự án nắp giếng & Bảo hộ lao động : Tài trợ từ tập đoàn rang xay hỗ trợ cho các thành viên hộ sản xuất 450 nắp giếng bê tông, 900 bộ bảo hộ lao động (Bộ áo mưa, kính bảo hộ, găng tay cao su, ủng cao su, khẩu trang bảo hộ phun thuốc BVTV), 150 Thùng đựng hoá chất và thiết bị sử dụng hoá chất, 500 tủ thuốc thiết yếu, 6.000 tờ rơi...

3. Thuận lợi

- Nhà nước đã ban hành cơ chế chính sách thuận lợi cho mô hình liên kết sản xuất, chính quyền địa phương quan tâm chỉ đạo và phối hợp có hiệu quả, nhà khoa học tâm huyết chuyển giao tiến bộ khoa học. Doanh nghiệp giữ vai trò nòng cốt trong mô hình liên kết.
- Các Mô hình trình diễn đã trở thành nơi tham quan học tập của nông dân. Với công nghệ và giải pháp hiệu quả của Mô hình tưới nước nhỏ giọt và bón phân qua nước đã được nhiều tổ chức và cá nhân học theo và nhân rộng. Đây chính là thước đo chuẩn mực về giảm thiểu sử dụng vật tư đầu vào hiệu quả bảo vệ nguồn tài nguyên thiên nhiên và môi trường, mang lại hiệu quả kinh tế cho người sản xuất.

4. Tồn tại & khó khăn

- Các hợp tác xã Nông nghiệp và Liên Minh sản xuất bước đầu đã đi vào hoạt động có hiệu quả theo mô hình tổ chức sản xuất mới, tuy nhiên để tiến tới việc sản xuất cánh đồng diện tích lớn và tập trung, việc kết nạp thêm các thành viên để tiến tới liên canh áp dụng một qui trình sản xuất tạo ra sản phẩm cà phê chất lượng cao và ổn định chưa thực hiện được.
- Các Tổ hợp tác còn gặp nhiều khó khăn và lúng túng trong thực tế hoạt động, tổ chức chưa chặt chẽ, quan hệ hợp tác còn lỏng lẻo, không đảm bảo tính ổn định và bền vững, tư cách

pháp lý không rõ ràng, nên gặp nhiều khó khăn trong quan hệ giao dịch kinh tế & tín dụng, năng lực của ban điều hành còn hạn chế.

- Nông dân chưa thực sự nhận thức được những lợi ích nhiều mặt mà họ được hưởng lợi như kinh tế, xã hội và môi trường khi tham gia chương trình cà phê bền vững. Thành viên chỉ quan tâm đến việc hỗ trợ vay vốn cũng như đầu tư vật tư nông nghiệp, tiền cộng thưởng khi bán cà phê chứng nhận... chủ quan với việc cập nhật và áp dụng tiến bộ Khoa học Kỹ thuật, vì vậy tỷ lệ tham gia các đợt tập huấn chưa cao.

- Tập quán và thói quen của thành viên ngại ghi chép sổ nông hộ, không tuân thủ chưa nghiêm ngặt các biện pháp an toàn lao động & thời gian cách ly khi sử dụng hoá chất bảo vệ thực vật (đặc biệt thuốc diệt cỏ)...

- Diện tích cà phê già cỗi gia tăng.

- Việc ghép cải tạo giống, trồng thay thế và trồng tái canh các giống mới quy mô diện tích chưa nhiều để tạo bước đột phá về năng suất và chất lượng.

- Tình trạng tưới nước & bón phân vô cơ không hợp lý so với qui trình của Viện KHKT NLN Tây Nguyên còn phổ biến.

- Thiếu nguồn cung phân hữu cơ đảm bảo chất lượng.

- Mật độ cây che bóng chắn gió được cải thiện (làm trụ cho hồ tiêu) tuy nhiên chưa đa dạng loài.

- Thu hoạch quả xanh vẫn còn nhiều.

- Chưa chủ động trong quá trình chế biến sau thu hoạch tại nông hộ còn phụ thuộc vào thời tiết do thiếu các trang thiết bị phơi sấy: nhà kính phơi cà phê, máy sấy trồng...

- Tác động tiêu cực đến sản xuất cà phê của biến đổi khí hậu.

- Giá cộng thưởng cho cà phê chứng nhận giảm.

5. Kiến nghị

- Cơ quan ban ngành chỉ đạo và hỗ trợ hợp tác xã và Liên Minh sản xuất phát triển mô hình tổ chức sản xuất mới theo xu hướng hiện nay nhằm tận dụng được các lợi thế cạnh tranh và nguồn tài trợ cũng như việc kêu gọi lồng ghép các dự án khi có cơ hội trong xu thế hội nhập.

- Tăng cường công tác tuyên truyền vận động bà con nông dân nhằm thay đổi từng bước nhận thức của thành viên, cũng như giải thích kịp thời những vướng mắc của bà con nông dân để họ tự nguyện chấp nhận chuyển đổi tập quán canh tác không bền vững đã ăn sâu vào tiềm thức, mà điều này không thể thực hiện được trong một thời gian ngắn.

- Tập hợp, huy động và đào tạo đội ngũ cán bộ chủ chốt cho hợp tác xã có năng lực, tận tâm và nhiệt tình.

- Các thành phần tham gia mô hình hợp tác liên kết phải nhận thức rõ được vai trò trách nhiệm và bổn phận của mình thì mối liên kết mới bền vững.

- Có chính sách thông thoáng hơn để nông dân vay tiền đầu tư trang thiết bị phục vụ sản xuất : máy chế biến ướt nông hộ, nhà kính phơi cà phê, máy sấy trồng, hệ thống tưới nước tiết kiệm...

- Các chủ trương chính sách và các khoản hỗ trợ của nhà nước cho nông dân, nên hỗ trợ thông qua các tổ chức sản xuất mới đến được tận tay người nông dân, có như vậy nông dân mới thực sự tin tưởng và tâm huyết tham gia các tổ chức sản xuất.

- UBND Tỉnh Đắk Lắk, Sở NN& PTNT , UBND các huyện, thị xã củng cố và tăng cường lực lượng khuyến nông cấp xã vì lực lượng này bám sát được nông dân, tuyên truyền, cầm tay chỉ việc thường xuyên cho họ. Có thể đây là công tác tuyên truyền tích cực nhất.
- Doanh nghiệp phải thật sự đóng vai trò đầu tàu trong liên kết, nhưng thành viên của tổ hợp tác cũng phải nhận thức cao vai trò trách nhiệm và bổn phận của mình thì mỗi liên kết mới bền vững.

6. Định hướng hoạt động

- Kiện toàn công tác tổ chức của các câu lạc bộ/tổ hợp tác, đặc biệt là chú trọng công tác vận động tuyên truyền nâng cao nhận thức của thành viên. Nâng cấp các câu lạc bộ và tổ hợp tác lên hợp tác xã khi hội đủ các điều kiện.
- Kiện toàn tổ chức của Hợp tác xã & Liên minh, kết nạp thêm thành viên hướng đến sản xuất cánh đồng điện tích lớn và tập trung, liên canh áp dụng một qui trình sản xuất.
- DakMan tiếp tục kêu gọi tìm kiếm các dự án hỗ trợ cho các vùng sản xuất, chương trình cà phê bền vững tiếp tục duy trì và phát triển đi vào thực chất. Tuân thủ nghiêm ngặt qui trình sản xuất cà phê bền vững và chủ động trong việc điều hành sản xuất.
- Thường xuyên tổ chức tập huấn cập nhật và nâng cao các chuyên đề thực hành nông nghiệp tốt và bộ tiêu chuẩn cà phê bền vững có chứng nhận. Doanh nghiệp tăng cường tư vấn hỗ trợ và giám sát việc tuân thủ các bộ tiêu chuẩn.
- Mở rộng liên kết sản xuất cà phê với chế biến ướt qui mô nhóm nông hộ, tạo ra sản phẩm có chất lượng và giá trị gia tăng cao.
- Sự khác biệt mà công ty Dakman đang hướng tới trong tương lai đó là một chương trình cà phê bền vững phù hợp với thị trường cà phê nhân chất lượng cao, giảm chi phí sản xuất, tạo ra một chuỗi cung ứng đơn giản và hiệu quả.